การจัดการความรู้
เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาคนกับช้าง
ในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินจันทบุรี

กล่าวนำ

อ้างถึงแผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผบ.กปช.จต./ผบ.กจต./ผอ.กรมน.ภาค ๑ สย.๓ ที่ ๑/๒๕๕๗ ฉก.นย.จันทบุรี ในฐานะหน่วยทหาร มีหน้าที่ในการดูแลงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านต่างๆ รวมทั้งการดูแลพื้นที่ป่าต้นน้ำและการปฏิบัติตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ ที่ทรงมอบหมายให้ทหารช่วยดูแลรักษาป่า โดยเฉพาะพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดและป่าไม้ทั่วไป และขอให้ทหารและกรมป่าไม้รวมทั้งส่วนราชการอื่นๆปลูกฝังแนวคิดให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ร่วมกับป่าอย่างพึ่งพาพึ่งอาศัยซึ่งอาศัยซึ่งกันและกัน โดยไม่เข้าไปรบกวนป่า ตลอดจนการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนให้มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

ปัจจุบัน ต.ขุนซ่อง , ต.แก่งหางแมว อ.แก่งหางแมว ซึ่งเป็นพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อยู่ในความรับผิดชอบรับผิดชอบของ ฉก.นย.จันทบุรี ตามแผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ดังกล่าว ได้รับผลกระทบจากการกระทำของช้างที่ออกมาหากินนอกพื้นที่ป่า เข้าทำลายพืชผลทางการเกษตรทำลายทรัพย์สิน รวมถึงทำร้ายประชาชนในพื้นที่ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตมาแล้วหลายราย หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินจันทบุรี จึงได้รวบรวมข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับช้าง พฤติกรรมของช้างและวิธีการป้องกันตัวเองจากช้าง รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างออกหากินนอกพื้นที่ป่า เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐฯที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหารวมทั้งประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำของช้างป่า ให้ประชาชนได้รู้ถึงแนวทางการทำงานของ จนท.รัฐในการแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ คน ช้างและป่าอยู่สามารถอยู่ร่วมกันได้

สารบัญ

ช้าง ๑
พฤติกรรมทางสังคม ๑
ประสาทสัมผัส ๑
อาหาร ๒
ความก้าวร้าว ๒
สังเกตการณ์ตกมัน ๒
ข้อจำกัดของช้าง ๓
ข้อได้เปรียบของช้าง ๓
ปัญหาระหว่างคนกับช้าง ๔
แนวทางการแก้ไขปัญหา ๔
ข้อแนะนำสำหรับประชาชนและเจ้าหน้าที่ ๕
การปฏิบัติเมื่อพบเจอช้างป่า (FLOWCHART) ๖
การจัดทีมผลักดันช้างป่า ๑๐
แนวคูกันช้าง-รั้วกั้นช้าง ๑๓
รั้วกั้นช้างต้นแบบ ๑๕
แผนการสร้างรั้วในอนาคต ๑๗
ผนวก ก ๒๐

ช้าง

เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่วงศ์ ELephantidaeสปีชี่ส์ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย คือ ช้างเอเชีย (หรือ ช้างอินเดีย) เป็นสัตว์บกที่มีขนาดใหญ่ที่สุดที่มีการค้นพบในปัจจุบัน ใช้เวลาตั้งครรภ์ ๒๒เดือน มีอายุเฉลี่ย ๕๐ – ๗๐ปี น้ำหนักโดยเฉลี่ย ๔,๐๐๐ - ๖,๐๐๐ กิโลกรัม ความสูงโดยเฉลี่ย ๒.๕เมตร

พฤติกรรมทางสังคม

ช้างอยู่ในสังคมที่มีลำดับโครงสร้าง และมีความแตกต่างกันมากระหว่างเพศผู้และเพศเมีย เพศเมียใช้เวลาทั้งชีวิตอยู่กับโขลงที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือด โดยมีตัวเมียที่อายุมากที่สุดเป็นผู้นำ ในขณะที่ตัวผู้ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่อย่างสันโดษ

ประสาทสัมผัส

ช้างมีงวงที่เส้นประสาทดี มีประสาทการได้ยินและดมกลิ่นที่ดีเยี่ยม หน่วยรับความรู้สึกการได้ยินไม่ได้อยู่แต่ในหูเท่านั้น แต่ยังมีอยู่ในงวงซึ่งสามารถสัมผัสถึงแรงสั่นสะเทือนได้ และที่สำคัญที่สุดคือเท้าซึ่งมีหน่วยรับความรู้สึกพิเศษเสียงความถี่ต่ำและมีประสาทสัมผัสที่ดีเยี่ยม ช้างสื่อสารกันด้วยเสียงความถี่ต่ำเกินกว่าที่มนุษย์จะได้ยินผ่านระยะทางไกลๆหลายกิโลเมตร ซึ่งบางส่วนก็ส่งผ่านพื้นดิน เหล่านี้ล้วนใช้ทดแทนสายตาที่ไม่ดีของช้าง

อาหาร

ช้างกินพืชเป็นอาหาร ช้างโตเต็มวัยกินอาหารกว่า ๑๔๐ – ๒๗๐กิโลกรัมต่อวันหรือราวร้อยละ ๑๐ของน้ำหนักตัว และใช้เวลากินกว่า ๑๖ชั่วโมง และใช้เวลาเพียง ๔ชั่วโมงในการพักผ่อนต่อวัน ราว ๑๑.๐๐ – ๑๓.๐๐น. อาหารของช้างหลากหลาย ส่วนใหญ่แล้วช้างกินใบไม้ เปลือกไม้ และผลไม้เป็นอาหาร มีพฤติกรรมการกินโดยการโค่นต้นไม้และพุ่มไม้เพื่อหาอาหาร และย้ายถิ่นไปหาอาหารในแหล่งใหม่ และจะกลับมาภายหลังเมื่อต้นไม้ในพื้นที่เติมโตแล้ว คล้ายกับการทำไร่เลื่อนลอยของมนุษย์

ความก้าวร้าว

แม้จะถูกพรรณนาว่าเป็นสัตว์ยักษ์ที่อ่อนโยน แต่ช้างเป็นหนึ่งในสัตว์บกที่อันตรายที่สุดในโลก มันสามารถฆ่าสัตว์บกได้ทุกชนิด แม้กระทั่งแรด มีการแสดงความโกรธเป็นระยะเวลาสั้นๆ และมีพฤติกรรม ‘อาฆาตพยาบาท’ ชัดเจน โดยมีตัวอย่างจากเหตุการณ์ในแอฟริกาใต้ ปี ค.ศ.๑๙๗๐ช้างวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งเข้าโจมตีหมู่บ้านของมนุษย์ หลังจากมีคนจากหมู่บ้านสังหารช้างในโขลงไป เหตุการณ์นั้นทำให้มีคนตายกว่า ๓๐๐คน

ช้างเพศผู้ตัวเต็มวัยตามธรรมชาติ ที่มีอายุราว ๒๕ปี จะเข้าสู่สภาพที่เรียกว่า ‘ตกมัน’ เป็นครั้งคราว ช้างที่ตกมันจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นอย่างยิ่ง และเพิ่มระดับการหลั่งฮอร์โมนสืบพันธุ์กว่าเดิม ๔๐เท่า

การสังเกตช้างตกมัน

๑. มีคราบสีดำไหลที่บริเวณขมับ

๒. ปล่อยอวัยวะเพศห้อยและบางครั้งมีน้ำข้นเหนียวไหลออกมา

๓. มีคราบเปียกบริเวณง่ามขาหลัง

๔. มีกลิ่นเหม็นคล้ายเนื้อเน่า เมื่อช้างป่าเดินผ่าน

ข้อจำกัดของช้างป่า

๑. สายตาสั้น ระยะมองเห็นไม่เกิน ๔๐เมตร หากระยะห่างเกินจาก ๔๐เมตร ช้างป่าจะใช้ประสาทสัมผัสอื่น เช่น หู ในการฟังเสียง จมูก ในการดมกลิ่น

๒. น้ำหนักมาก

๓. ไม่ชอบที่สูงชัน เพราะการเดินขึ้นที่สูง ช้างป่าต้องใช้พลังงานมากกว่าปกติ อาจพลัดตกเขาลงมาได้

๔. ไม่ชอบแสงแดดจัด ช้างป่าจึงต้องอยู่แต่ในร่มไม้ ในช่วงแดดจัด

๕. กระโดดหรือกระโจนไม่ได้ ดังนั้นสิ่งที่ช่วยถ่วงเวลาป้องกันการติดตามการวิ่งไล่ของช้างป่าคือ ร่องหรือคูขนาดกว้างประมาณ ๑ – ๒เมตร

ข้อได้เปรียบของช้างป่า

๑. ประสาทเสียงดี

๒. ประสาทรับกลิ่นดี

๓. วิ่งทางตรงเร็วมาก

๔. มีพละกำลังมาก

๕. เดินเงียบ

๖. ว่ายน้ำเก่งมาก

ปัญหาระหว่างคนกับช้าง

จากการที่มีการขยายพื้นที่กสิกรรมของมนุษย์จนลุกล้ำเข้าไปเขตอยู่อาศัยของสัตว์ป่า กระทบต่อช้างที่มีพื้นที่หากินเป็นบริเวณกว้างโดยตรงและเสี่ยงต่อการขัดผลประโยชน์ของผู้อยู่อาศัยจากการรุกล้ำพื้นที่ทางการเกษตรของช้าง ทุกปีมีเหตุการณ์ที่ช้างและมนุษย์บาดเจ็บและเสียชีวิตจากการรุกล้ำพื้นที่ของกันและกัน และเนื่องจากมนุษย์ใช้วิธีไล่ช้างที่ผิดวิธี ทำให้ช้างจดจำและกระทำรุนแรงเมื่อพบเจอมนุษย์

แนวทางการแก้ไขปัญหาคนกับช้างในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดของ ฉก.นย.จันทบุรี

แบ่งเป็น ๓ระยะ

ระยะเร่งด่วน

๑. แต่งตั้งชุดปฏิบัติการเฝ้าระวังและขับไล่ช้างป่า และชุดปฏิบัติการเคลื่อนที่เร็ว เฝ้าระวังและขับไล่ช้างป่าลาดตระเวนพื้นที่และให้คำแนะนำราษฎรตลอดจนให้การช่วยเหลือแก้ไขสถานการณ์

๒. จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือราษฎรที่ถูกช้างป่ารบกวนและจ่ายค่าชดเชยความเสียหายจุดที่ช้างป่าออกไปทำลายพืชผลทางการเกษตร

๓. จัดสร้างแหล่งอาหารช้างป่าและแหล่งน้ำเพิ่มขึ้นให้เพียงพอสำหรับช้างป่า โดยจัดทำโครงการปลูกพืชอาหารและขุดสระน้ำเสนอของบประมาณจากจังหวัด

ระยะกลาง

๑) จัดทำแนวคูกั้นช้างป่าในจุดที่ล่อแหลม เพื่อป้องกันไม่ให้ช้างป่าออกมาทำร้ายประชาชน และปลูกไผ่ป่าที่มีหนามให้มากขึ้นตลอดแนวคูกั้นช้าง

๒) จัดทำโครงการรั้วกั้นช้าง

๓) จัดชุดปฏิบัติการออกให้ความรู้ในการป้องกันช้างป่า เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานราชการกับประชาชน

ระยะยาว

๑. สร้างทัศนคติที่ดีเพื่อการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างป่า

๒. ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรกรรมรอบพื้นที่ที่มีช้างป่าอาศัยอยู่

๓. ควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบของทางราชการโดยหน่วยงานกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ต้องมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและรวดเร็วในการให้ความช่วยเหลือเมื่อมีราษฎรได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากช้างป่าหรือกรณีพืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหายถูกทำลาย

๔. ประสานกับหน่วยงานกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหาทางเคลื่อนย้ายช้างป่าออกไปบ้างเมื่อมีปริมาณเพิ่มขึ้นมากเกินจำนวนแหล่งอาหารซึ่งมีไม่เพียงพอ และเคลื่อนย้ายหาที่อยู่ให้ช้างป่าใหม่สำหรับช้างป่าที่ดุร้ายทำอันตรายให้ไปอยู่ในพื้นที่ที่จัดให้ใหม่สำหรับช้างป่าเกเรโดยเฉพาะ

ข้อแนะนำสำหรับประชาชนและเจ้าหน้าที่ในการป้องกันความเสียหายจากช้างป่า

การป้องกันและเตรียมการ

๑) เก็บวัสดุอุปการณ์ต่างๆ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องไฟฟ้า เช่น กล่อง ลัง โอ่ง ถังน้ำ ถังฉีดยา ปี๊บ สายยาง ยางรถยนต์เก่า ปั้มน้ำ รถเข็น รถจักรยานยนต์ ฯลฯ เข้าในโรงเรือนหรือ โรงเรือนครอบให้เรียบร้อย

๒) เก็บปุ๋ย สารเคมี เข้าในโรงเรือนให้มิดชิด

๓) สิ่งของขนาดใหญ่ เช่น รถยนต์ ไม่ควรมีสิ่งปกปิด

๔) เปลี่ยนชนิดพืชเกษตรที่ช้างป่ากินเป็นอาหาร เช่น ข้าว กล้วยน้ำว้า อ้อ มันสำปะหลัง มะละกอ มะพร้าว ปาล์มน้ำมัน ขนุน ทุเรียน เป็นพืชชนิดอื่นที่ช้างป่าไม่กิน เช่น พริก มะนาว มะกรูด ส้มโอ ชะอม ฯลฯ

๕) ควรทำลาย หรือขนย้ายสิ่งที่เป็นอาหารช้างป่า ออกจากบริเวณที่พักอาศัย

๖) ข้าวเปลือก ข้าวสาร หรือสิ่งที่มีส่วนผสมของแร่ธาตุหรือเกลือชนิดต่างๆ เช่น น้ำปลา แกลือแกง ต้องเก็บใส่ภาชนะที่มีฝาปิดให้มิดชิด

๗) รอบที่พักอาศัยควรเปิดไฟส่องสว่างให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๘) หากสุนัขมีอาการตกใจวิ่งมาหาเจ้าของ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าสุนัขวิ่งหนีช้างป่ามา ให้หลบเข้าที่กำบังหรือที่พักอาศัยและไล่สุนัขไปทางอื่นทันที

๙) ในช่วงกลางคืน ไม่ปล่อยให้เกิดเสียงผิดปกติ เช่น สุนัขร้อง เห่า หรือเสียงเด็กเล็กร้องอยู่ในบ้าน

๑๐)ควรเก็บสายไฟฟ้าในสวนให้อยู่ในที่สูงให้เป็นระเบียบและงดจ่ายไฟฟ้าในบริเวณที่ไม่จำเป็น

๑๑)สุนัขที่เคยถูกช้างป่าไล่มาแล้ว เมื่อเห็นช้างอีกจะไม่เห่า หรือเห่าเพียง ๒ – ๓ ครั้งก่อนวิ่งเข้าบ้านหรือโรงเรือน

๑๒)การทำสิ่งกีดขวาง ประเภทรั้วลวดหนาม รั้วไฟปศุสัตว์ ช้างป่าสามารถเรียนรู้เพื่อทำลายหรือข้ามได้ ควรใช้ควบคู่กับไฟส่องสว่างและต้องมีคนเฝ้าระวังคอยไล่ หากคิดว่าความจำเป็นต้องทำและมีทุนมากพอ ควรขุดคูลึกประมาณ ๒ เมตร กว้าง ๑.๕ – ๒ เมตร กั้นโดยรอบของพื้นที่ ซึ่งจะต้องดูแลซ่อมแซมอย่างสม่ำเสมอ และหากช้างป่าผ่านสิ่งกีดขวางเข้าไปในพื้นที่ได้ การไล่ต้อนช้างป่าให้ออกจากพื้นที่ได้จะทำได้ยากมาก และพืชผลจะเสียหายมากเช่นกัน

๑๓)เปลี่ยนช่วงเวลาการกรีดยางมาเป็นช่วงเย็นหรือเช้าตามความเหมาะสม

๑๔)สังเกตพฤติกรรมของช้างป่าแต่ละตัวหรือแต่ละกลุ่มซึ่งจะมีลักษณะนิสัยปลีกย่อยไม่เหมือนกัน อันเนื่องมาจากการจดจำการถูกมนุษย์กระทำในอดีตไม่เหมือนกัน เช่นการถูกยิง ถูกทำร้าย ถูกแกล้ง หรือมีประสบการณ์การหากินหรือการเดินทางไม่เหมือนกัน

การปฏิบัติเมื่อเผชิญช้างป่า

ทั่วไป

๑) ไม่นำผลไม้หรือพืชที่ช้างป่ากินได้เป็นอาหาร ไปให้ช้างป่า

๒) การดำเนินชีวิตในช่วงกลางคืน ในเคหะสถาน บ้านเรือน ทำได้ปกติ หากมีช้างป่าเข้ามาในบริเวณบ้านควรส่งเสียงหรือพดคุยให้ช้างป่ารู้ว่ามีคนอาศัยอยู่ในบ้าน

๓) ประชานชนทั่วไปควรอยู่ห่างจากช้างป่าอย่างน้อย ๕๐ เมตร เจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์หรือมีความพร้อมมีระยะปลอดภัยที่ ๒๐ – ๓๐ เมตร

๔) ช่วงเวลาที่ช้างป่าพักผ่อนไม่ควรไปรบกวน

๕) อย่าติดตามช้างเข้าไปในป่า เพราะอาจโดนช้างซุ่มทำร้ายได้

๖) ลักษณะของช้างป่าที่ควรหนีห่างไกลโดยเร็วที่สุดคือหันหน้าสู้ เพ่งตามอง หูตั้ง หางชี้ ม้วนงวงเก็บ

กระชั้นชิด

๑) เมื่อพบช้างป่าในขณะเดินทางด้วยรถยนต์ หากขับผ่าไปไม่ได้หรือถอยรถหนีไม่ทัน ให้จอดรถยนต์และอยู่ในรถเฉยๆ รอจนช้างเดินผ่านไปเอง

๒) เมื่อพบช้างป่าในระยะกระชันชิดขณะเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ ให้จอดรถตะแคงขวางทางไว้ แล้วออกห่างจากช้างป่าให้มากที่สุด

๓) เมื่อโดนช้างป่าไล่ขณะเดินเท้า ให้วิ่งเข้าหาที่กำบัง อาจจะเป็นแนวต้นไม้ กองดิน หรือกองหิน แล้วพยายามหาทางออกให้ห่าง อย่าวิ่งเป็นเส้นตรง

๔) ขณะอยู่นอกบ้านหากมีเหตุการณ์แปลกๆ เช่นได้ยินเสียงกิ่งไม้หรือมีก้อนหินหรือกิ่งไม้ตกใกล้ๆตัว หรือได้ยินเสียงเป่าลมอยู่ใกล้ๆ ออกจากพื้นที่ในทิศทางตรงกันข้ามโดยเร็ว

๕) ห้าม จุดประทัด จุดพลุ จุดกระบอกแก๊ส ยิงปืน เพื่อขับไล่ช้าง เพราะจะทำให้ช้างทำลายสิ่งรอบตัว

๖) ช้างจะวิ่งไล่เป็นระยะทางสั้นๆ เป็นช่วงๆ ช่วงละ ๒๐ – ๓๐ เมตร เมื่อวิ่งหนีควรหันกลับไปดูด้วยว่าช้างหยุดวิ่งไล่แล้วหรือยัง

พบช้างป่าออกหากิน
ในพื้นที่ประชาชน
เข้าพื้นที่
ปลอดภัย
แจ้งผู้ที่เกี่ยวข้อง

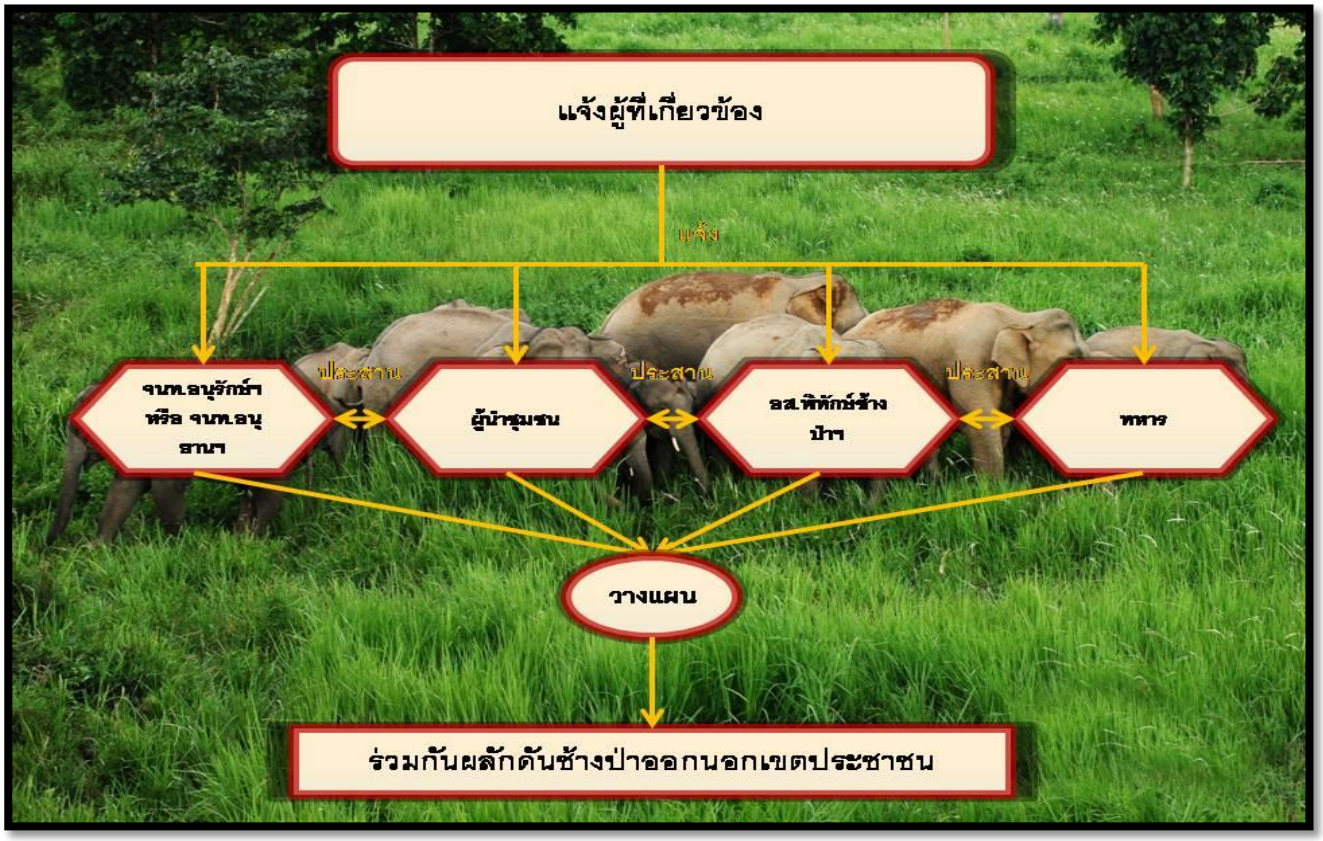
แจ้งผู้ที่เกี่ยวข้อง
แจ้ง
จนท.อนุรักษ์ฯ
หรือ จนท.อนุ
รานฯ
ประสาน
ผู้นำชุมชน
ประสาน
อส.พิทักษ์ช้าง
ป่าฯ
ประสาน
ทหาร
วางแผน
ร่วมกันผลักดันช้างป่าออกนอกเขตประชาชน

บทบาทหน้าที่
จนท.อนุรักษ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน หรือ จนท.อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น : ผู้ที่มีหน้าที่หลักในการกำหนดเส้นทางหรือวิธีการในการผลักดันช้างป่า
ผู้นำชุมชน(กำนัน,ผู้ใหญ่บ้าน) : มีหน้าที่กระจายข่าวให้ประชาชนในพื้นที่ทราบถึงเส้นทางในการผลักดันช้างป่า
อาสาสมัครพิทักษ์ช้างป่าแก่งหางแมว : ประชาชนในพื้นที่ที่อาสามาช่วยผลักดันช้างป่า มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่อนุรักษ์หรือเจ้าหน้าที่อุทยานฯในการผลักดันช้างป่า
ทหาร : อยู่กับหัวหน้าชุดเจ้าหน้าที่อนุรักษ์หรือเจ้าหน้าที่อุทยานฯ มีหน้าที่ให้ความปลอดภัยแก่เจ้าหน้าที่ฯและประชาชน รวมถึงช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ฯหรือประชาชนในกรณีฉุกเฉิน

การติดต่อสื่อสาร
ทางโทรศัพท์
ศูนย์ปฏิบัติการที่ 1
พบเห็นช้างป่าออกนอกพื้นที่
โทรแจ้ง 098-9271499
ศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์
อำเภอแก่งหางแมว
อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 2 (ศรีราชา)

การติดต่อสื่อสาร
กลุ่มไลน์
รวมพลคนรักช้างพวา (381)
https://youtu.be/T8YzNfiJtgc
07.00 น.
ช้างป่าชุดใหญ่กระจายพักและ
หากินอยู่ในป่าเขตฯ (ไร่จำ
ทิวม-ไร่ตาจวน) พื้นที่ ม.12
ต.พวา อ.แก่งหางแมว
แจ้งมาเพื่อทราบ...
-รสป.เขาอ่างฤาไน-
จนท.อนุรักษ์หน่วยคลองครก
(ชรต.ช้างป่าออกนอกพื้นที่)
วันที่ 18/ก.พ./2561 เวลา
07.10 น.
ช้างป่าชุดใหญ่กระจายพักอยู่
ในป่าเขตฯ (ไร่ผญ.หลวย - ไร่
จำทิวม)
ม.12 ต.พวา อ.แก่งหางแมว
จนท.อนุรักษ์หน่วยคลองร้อย-
คลองครก(ชุดติดตามช้างป่า)
เฝ้าระวังและตรวจสอบ
แจ้งมาเพื่อทราบ...
-รสป.เขาอ่างฤาไน-
จนท.อนุรักษ์หน่วยคลองครก
(ชรต.ช้างป่าออกนอกพื้นที่)

การจัดทีมผลักดันช้าง

บุคลากร

๑. ต้องมีร่างกายแข็งแรง (วิ่งเร็ว)
๒. มีสติ ไม่ตกใจง่าย
๓. เชื่อฟังคำสั่งโดยเคร่งครัด
๔. แต่งกายรัดกุม

อุปกรณ์จำเป็น

๑. อุปกรณ์สร้างเสียง (หรือเสียงคน)
๒. ไฟฉายแรงสูง (ควรใช้ได้มากว่า ๑๒ ชม. ติดต่อกัน)
๓. รถยนต์ ใช้สำหรับส่งและเคลื่อนย้ายกำลังเร่งด่วน
๔. วิทยุสื่อสาร (ควรใช้ได้มากว่า ๑๒ ชม.ติดต่อกัน)
๕. อาวุธปืนลูกซอง
๖. น้ำดื่ม

จนท.กำลังจับตาดูช้างป่าเพื่อวางแผนเส้นทางการผลักดัน

รูปแบบการวางกำลังสกัดกั้นและผลักดันช้างป่าในพื้นที่ค่อนข้างโล่ง

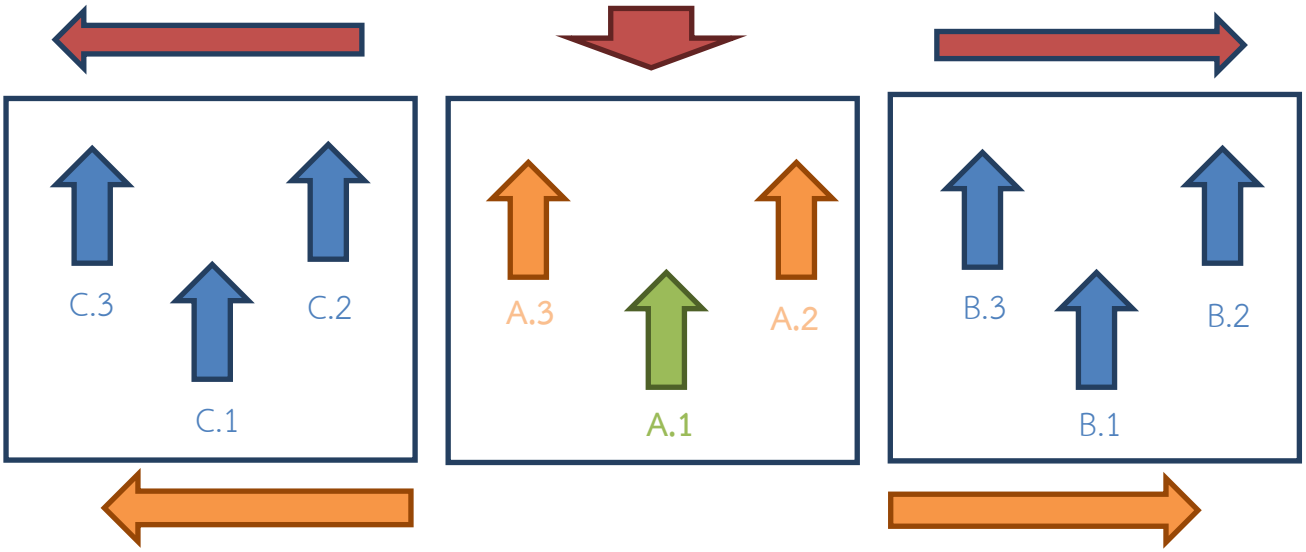

<u>หมายเหตุ</u>: แต่ละตำแหน่งมีระยะห่างกันประมาณ ๑๕-๒๐ เมตร

รูปแบบการเคลื่อนที่ของชุดปฏิบัติการในพื้นที่ค่อนข้างทึบ

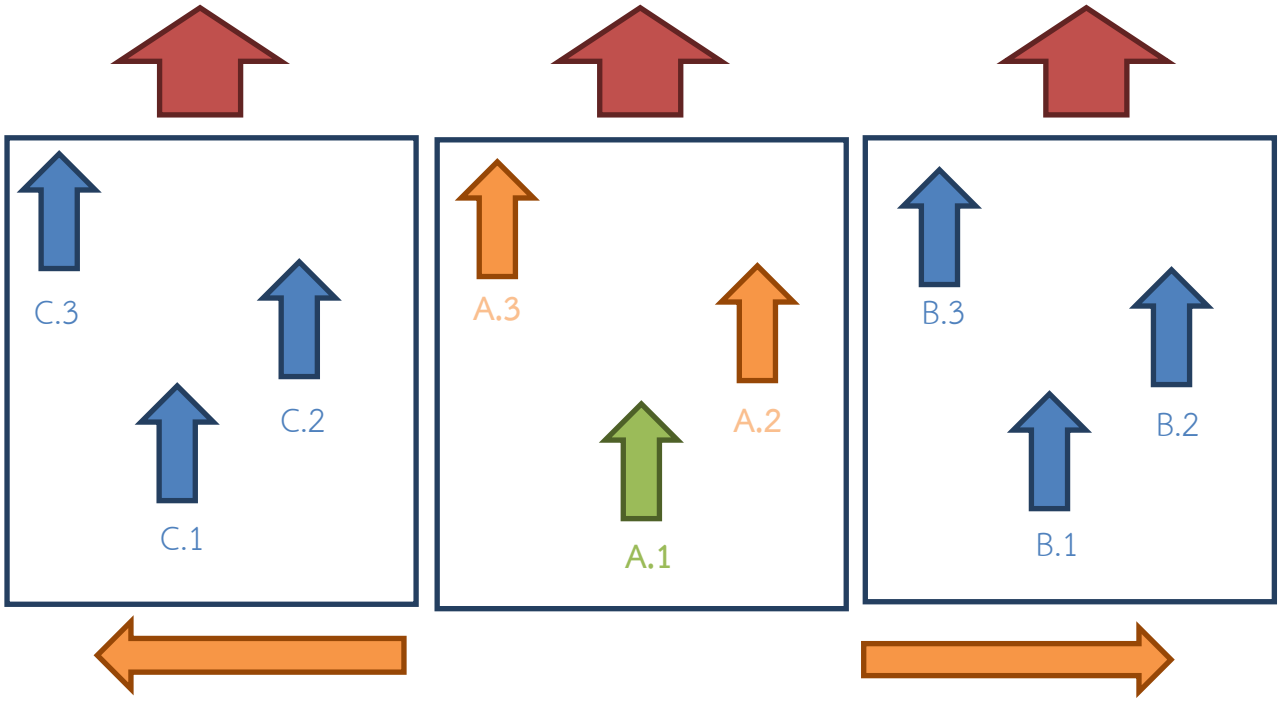

<u>หมายเหตุ</u>: ๒ และ ๓ สลับกันนำหน้าและส่งไฟตรวจหา

การปฏิบัติในแต่ละตำแหน่งของชุดปฏิบัติการ

๑. A.1 เป็น ผู้นำหน่วย สั่งการและควบคุมการปฏิบัติและระวังหลัง ชุด A

<u>อุปกรณ์</u>

- **อาวุธปืน**
- **ไฟฉาย**
- **วิทยุสื่อสาร**
- **น้ำดื่ม**

๒. B.1 , C.1 เป็นหัวหน้าชุดปฏิบัติการ B และ C ถ่ายทอดและปฏิบัติตามคำสั่งของ A.1 และระวังหลังชุด B , C ตามลำดับ

<u>อุปกรณ์</u>

- **อาวุธปืน**
- **ไฟฉาย**
- **วิทยุสื่อสาร**
- **น้ำดื่ม**

๓. B.2 ,B.3 ,C.2 ,C.3 เป็นลูกชุด ทำหน้าที่ส่งเสียงไล่

<u>อุปกรณ์</u>

- **ไฟฉาย**
- **เครื่องกำเนิดเสียง**
- **น้ำดื่ม**

จนท.เตรียมเครื่องไซเรนสำหรับผลักดันช้างป่า

แนวคูกั้นช้าง – รั้วกันช้าง

ฉก.นย.จันทบุรีมีพื้นที่รับผิดชอบตามแผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด คือ ต.ขุนซ่อง ต.แก้งหางแมว อ.แก่งหางแมว จึงเป็นเป็นหน่วยงานหนึ่ง ที่ได้ร่วมปฏิบัติหน้าที่ในการปฏิบัติงานสนับสนุนงานของมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ 5 จังหวัดในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชน นอกจากการลาดตระเวนพิทักษ์ทรพยากรป่าไม้แล้ว การสร้างมวลชนในพื้นที่ให้หันมาร่วมกันอนุรักษ์ป่านับว่าเป็นเรื่องสำคัญ การพูดคุยกับประชาชนให้รู้และเข้าใจถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ปัจจุบันได้ปลูกฝังอุดมการณ์ต่อกลุ่มเยาวชน ให้มีแนวคิดที่ถูกต้องทั้งผู้ใหญ่และเด็กเข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่า ป้องกันไฟป่าและร่วมกันซ่อมแซมคูกันช้าง สร้างรั้วกั้นช้าง ร่วมกันแก้ปัญหาระหว่างคนกับช้าง เพื่อให้ผืนป่าคงอยู่ตลอดไป

แนวคูกั้นช้างที่ดำเนินการขุดตามแผนของโครงการของมูลนิธิป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ประมาณ๕๐๐ กิโลเมตร ดำเนินการขุดโดยทหารช่างของกองกำลังบูรพา อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ ฉก.นย.จันทบุรี ประมาณ ๖๐ กิโลเมตร กองกำลังป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราดได้ร่วมกับคณะทำงานของมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ๕จังหวัดเดินทางไปศึกษาการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ในผืนป่าภาคตะวันตกในเขตป่าละอูอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และป่าเด็งจังหวัดเพชรบุรีเพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ว่ามีวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างไรป้องกันช้างป่ากันอย่างไรและได้นำวิธีการที่ชาวบ้านร่วมกันคิดสร้างรั้วคอนกรีตกั้นช้างด้วยตนเองและได้นำวิธีการดังกล่าวมาสร้างเป็นต้นแบบที่บ้านคลองยายไทตำบลขุนซ่องอำเภอแก่งหางแมวจังหวัดจันทบุรีซึ่งเป็นจุดที่ตรวจพบช้างป่าเข้ามาทำลายพืชผลทางการเกษตรและทำร้ายประชาชนเสียชีวิตเพื่อให้เป็นต้นแบบในการป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่โดยทางมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดร่วมกับกับกรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืชและกองกำลังป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าเข้าทำลายพืชผลทาง การเกษตรได้ร่วมกันสร้างรั้วคอนกรีตกันช้างและรั้วเสาไฟฟ้ากันช้างทั้งนี้ก็เป็นเพียงมาตรการหนึ่งในการเสริมคูกันช้างและจะเป็นแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาดูงานวิธีการต่างๆในการป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ กลายเป็น “ แก่งหางแมวโมเดล” โดยเริ่มดำเนินการเมื่อวันที่๒๔ธันวาคม๒๕๕๘โดยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในพื้นที่เป็นอย่างดีโดยในขั้นต้นได้สร้างเสาคอนกรีตขนาดความกว้าง ๔๐ เซนติเมตร ยาว ๔๐ เซนติเมตร สูง ๓ เมตรห่างกันต้นละ ๖ เมตรโดยมีเหล็กเส้น เส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ ๖ หุน จำนวน ๓ เส้น และเหล็กเส้นขนาด ๔ หุนผ่ากลาง ซึ่งการทำเสาคอนกรีตจำเป็นต้องใช้ระยะเวลานานต้องตีแบบขุดหลุมเทปูนรอปูนแข็งตัวรวมทั้งช้างป่ายังคงออกนอก

พื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่องและในการนี้ พล.อ.สุรัตน์วรรัตน์เลขานุการมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ๕จังหวัดได้แนะนำให้กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราดประสานขอรับการสนับสนุนเสาไฟฟ้าชำรุดหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดระยองมาใช้ในการทำเสาไฟฟ้าคอนกรีตกันช้างเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว รวมทั้งได้ให้ติดตั้งกล้องตรวจจับเวลากลางคืนเพื่อบันทึกการเข้ามาของช้างป่าจากการตรวจบันทึกช้างสามารถก้าวข้ามได้ตรงบริเวณที่มีมูลดินและเสามีความเตี้ยจากนั้นได้ทำการปรับมูลดินและเพิ่มความสูงของเสาคอนกรีตอีกจากการทดลองช้างป่าไม่สามารถก้าวข้ามได้และได้เดินลัดเลาะไปตามแนวคูกันช้างและได้กลับเข้าป่าไป ทั้งนี้การดำเนินการสร้างรั้วกันช้างทางมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งของคนและช้างป่าป้องกันการสูญเสียชีวิตทั้งคนและช้างป่าตลอดจนพืชผลทางการเกษตรของประชาชน รวมทั้งสามารถผลักดันช้างป่าไม่ให้ออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ได้ปัจจุบันยังไม่ตรวจพบว่ามีช้างป่าออกนอกพื้นที่บริเวณดังกล่าวอีกและยังได้รับการตอบรับจากประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดีจะเห็นได้จากการที่ประชาชนในพื้นที่นำไปขยายสู่การป้องกันช้างป่าในพื้นที่อื่นๆที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่าเข้าทำลายพืชผลทางการเกษตรและทำร้ายประชาชนจนเสียชีวิตเช่นในพื้นที่บ้านคลองชันม.๗และบ้านน้ำซับม.๕ต.จันทเขลมอ.เขาคิชกูฏจ.จันทบุรีระยะทางยาวประมาณ๔.๗กม. ขณะนี้ได้ดำเนินการสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วจากแนวคิดการสร้างรั้วกั้นช้างแบบเสาไฟฟ้าคอนกรีตซึ่งสามารถสร้างได้รวดเร็วทันเวลาและตอบสนองการแก้ปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ได้เป็นอย่างดีทำให้กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราดร่วมกับอำเภอแก่งหางแมวจังหวัดจันทบุรีได้ร่วมกันจัดทำโครงการสร้างรั้วเสาไฟฟ้าคอนกรีตเพิ่มเติมบริเวณพื้นที่ที่ช้างป่าออกนอกพื้นที่บริเวณตำบลพะวา อำเภอแก่งหางแมวจังหวัดจันทบุรีซึ่งมีระยะทางยาว๒,๐๐๐เมตรและสร้างรั้วเสาไฟฟ้าคอนกรีตบริเวณพื้นที่ตำบลขุนซ่องอำเภอแก่งหางแมวจังหวัดจันทบุรีระยะทางยาว๕๐๐เมตรรวมระยะทางในการสร้างรั้วเสาไฟฟ้าทั้งสองพื้นที่๒,๕๐๐เมตรซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการขอรับการสนับสนุนเสาไฟฟ้าชำรุดและไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดจันทบุรีและงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอื่นๆ

ในการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ไม่ให้เข้าทำลายพืชผลทางการเกษตรของประชาชนและทำร้ายประชาชนจนเสียชีวิตซึ่งปัจจุบันได้รับการตอบรับและเกิดความเชื่อมั่นจากประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดีทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขมากขึ้นสัตว์ป่าไม่ได้รับอันตรายจากมนุษย์ตามพระราชเสาวนีย์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถว่า “ ปลูกฝังแนวคิดให้กับประชาชนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างพึ่งพาซึ่งกันและกันโดยไม่เข้าไปรบกวนป่าตลอดไป ”

รั้วกั้นช้างต้นแบบ

ได้มีการจัดทำรั้วต้นแบบ เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ และทดสอบการใช้งานจริงไว้ในพื้นที่ต่างๆ โดยแบ่งเป็น ๔ประเภท

๑. รั้วคอนกรีตกั้นช้าง จำนวน ๕ ต้น ความยาว ๓๐ เมตร

๒. รั้วเสาไฟฟ้าคอนกรีตกั้นช้าง จำนวน ๒๖ ต้น ความยาว ๑๕๐ เมตร

๓. รั้วรังผึ้งกั้นช้าง จำนวน ๘ รั้ว ความยาว ๕๐ เมตร

๔. รั้วท่อคอนกรีตลวดสลิงกั้นช้าง จำนวน ๑๒ ต้น ความยาว ๗๒ เมตร

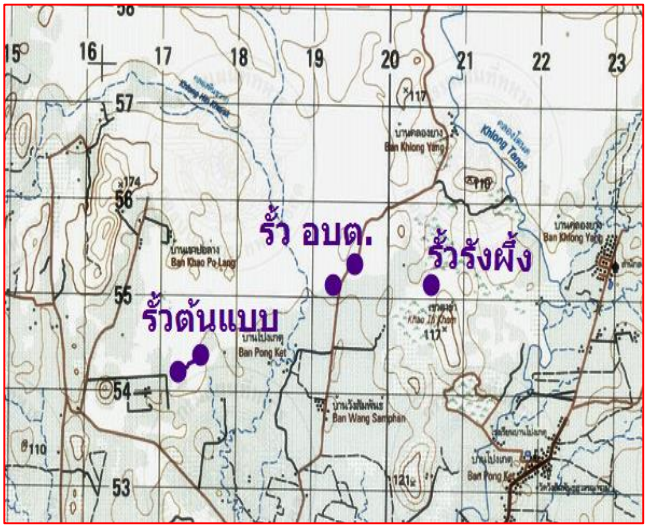

รั้วคอนกรีตกั้นช้าง

รั้วเสาไฟฟ้าคอนกรีตกั้นช้าง

รั้วผึ้งกันช้าง

รั้วท่อคอนกรีตลวดสลิงกั้นช้าง

แผนการสร้างรั้วในอนาคต

โดยบริเวณ รั้ว อบต. จะสร้างแบบ รั้วหล่อคอนกรีต เหมือนแบบที่ ๑
ตามโครงการรั้วต้นแบบ โดยการก่อสร้างรั้วคอนกรีตกั้นช้างครั้งแรกมีความสูงของรั้วที่๒ เมตร ปรากฏว่าช้างสามารถก้าวข้ามรั้วได้ จึงมีการปรับความสูงของรั้วที่ระยะ ๒.๕ เมตร ทำให้ช้างไม่สามารถข้ามรั้วคอนกรีตกั้นช้างได้

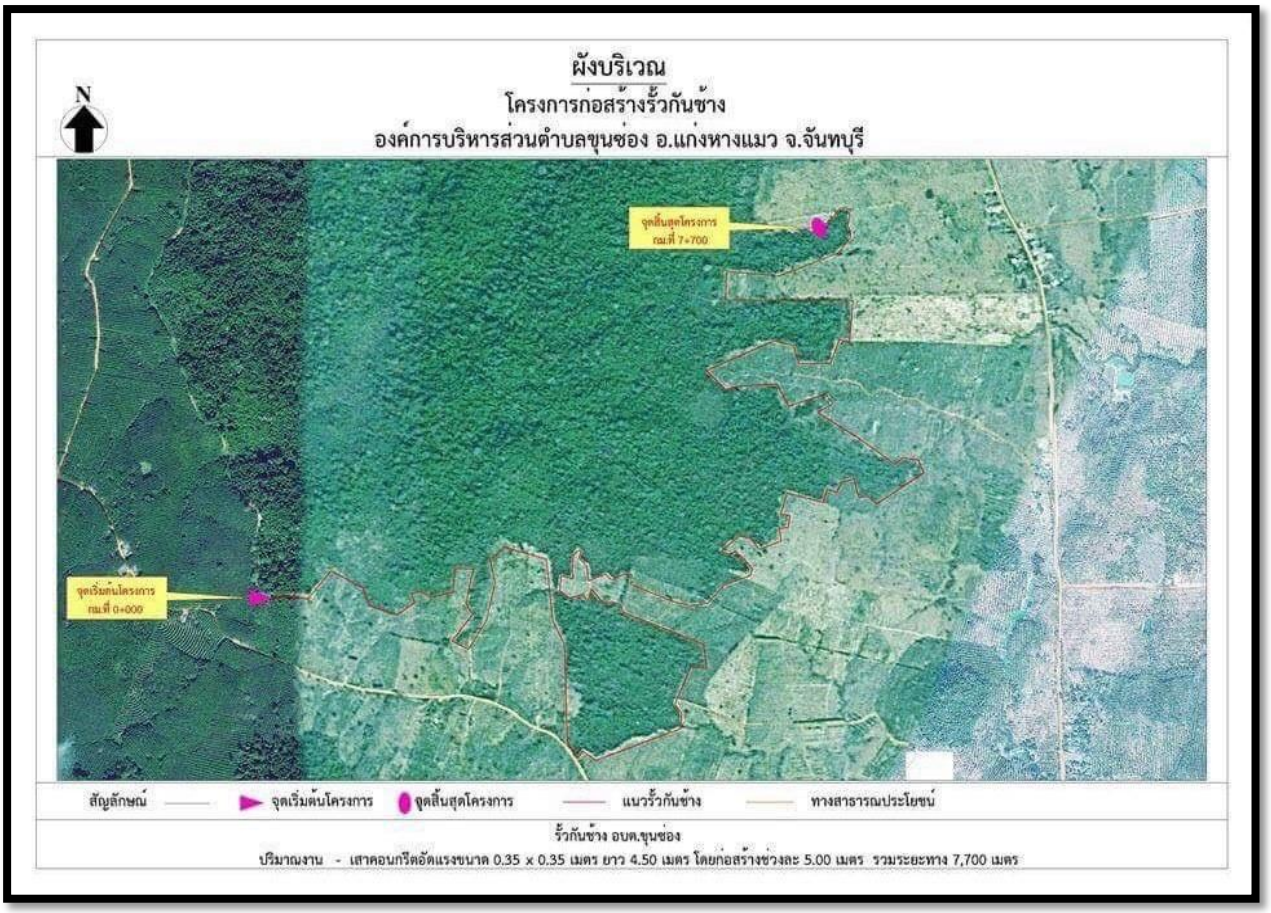

แบบแปลนรั้วแบบใหม่

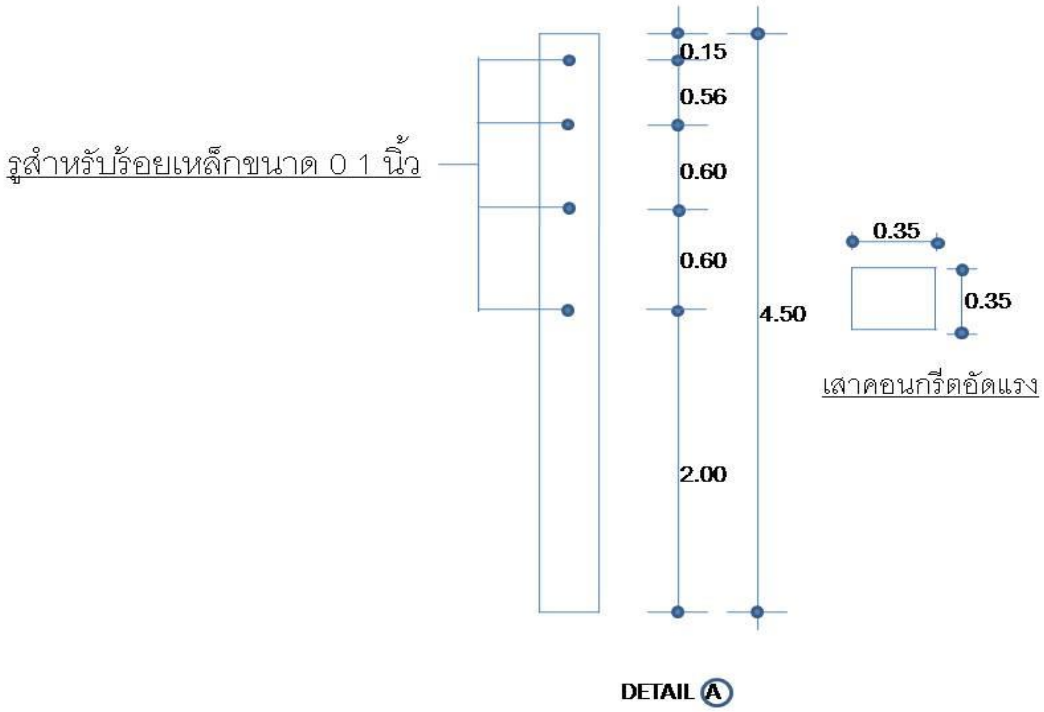

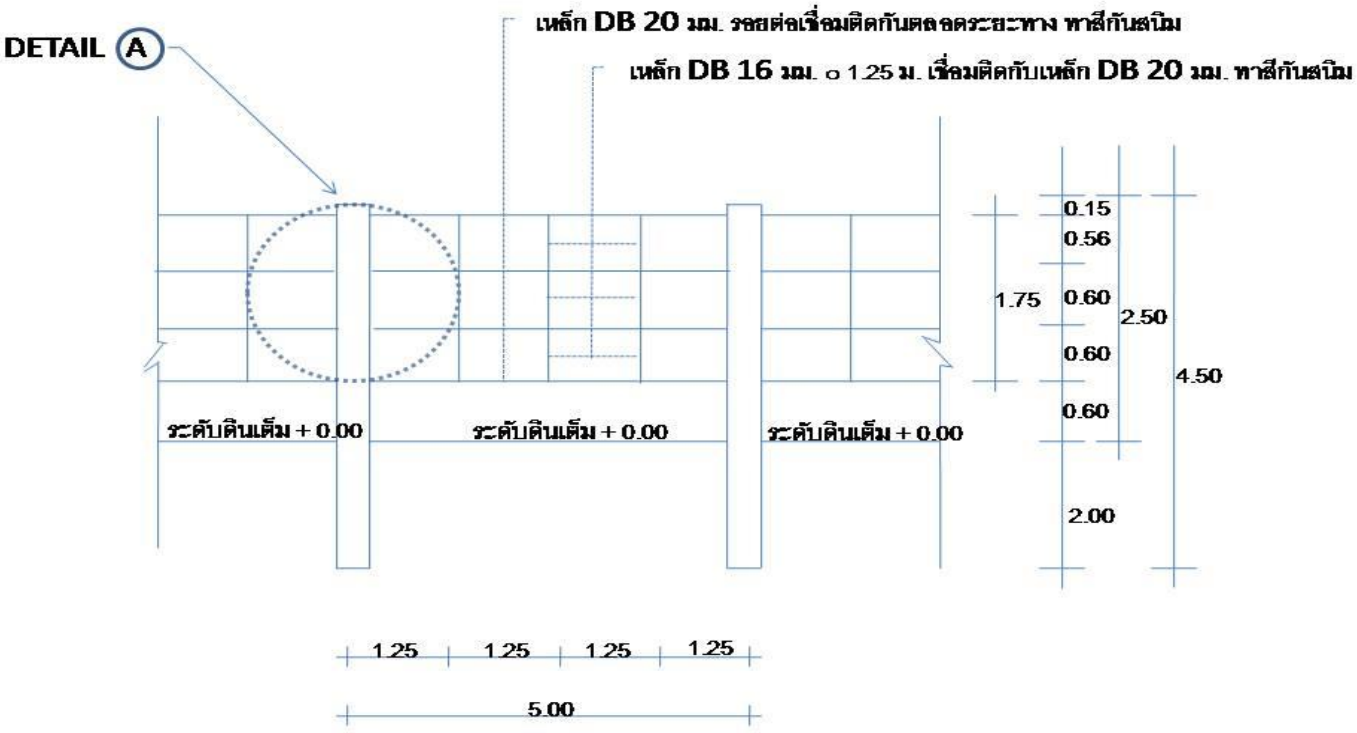

แบบประมาณราคา

โครงการ ก่อสร้างรั้วกันช้าง ตำบลพวา

ปริมาณงาน เสาคอนกรีตอัดแรงขนาด 0.35 x 0.35 เมตร ยาว 4.50 เมตร โดยก่อสร้างช่วงละ 5.00 เมตร ยาวรวม 7,700 เมตร

ที่ตั้งโครงการ หมู่ที่ 9 ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

วันที่ประมาณราคา วันที่ 15 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2560

ลำดับที่	รายการวัสดุ	จำนวน	หน่วย	ค่าวัสดุ		ค่าแรงงาน		ราคารวม (บาท)
				ต่อหน่วย	รวม	ต่อหน่วย	รวม	
1	งานโครงสร้าง							
	-เสาเข็ม คอร ☐ 0.35x0.35x4.50 ม.	1.00	ต้น	3,470.00	3,470.00	348.00	348.00	3,818.00
2	งานเหล็กเสริม							
	- เหล็ก DB Ø 16 มม.	8.52	กก.	17.49	149.01	3.30	28.12	177.13
	- เหล็ก DB Ø 20 มม.	49.32	กก.	17.34	855.21	3.30	162.76	1,017.96
	ค่าวัสดุ+ค่าแรงงาน							**5,013.10**
	รวมทั้งสิ้น	**จำนวน 1,540 ต้น x 5013.10 บาท**						**7,720,174.00**

สรุปผลการประมาณราคาค่าก่อสร้าง

ประเภท โครงการก่อสร้างรั้วกันช้าง ตำบลพวา

ปริมาณงาน เสาคอนกรีตอัดแรงขนาด 0.35x0.35 เมตร ยาว 4.50 เมตร โดยก่อสร้างช่วงละ 5.00 เมตร ยาวรวม 7,700 เมตร

สถานที่ก่อสร้าง หมู่ที่ 9 ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

ประมาณราคาตาม แบบ ปร.4 จำนวน 1 แผ่น

ประมาณราคาเมื่อ วันที่ 15 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2560

ลำดับที่	รายการ	ค่าวัสดุและค่าแรงงาน รวมเป็นเงิน(บาท)	Factor F	ค่าก่อสร้างทั้งหมด รวมเป็นเงิน(บาท)	หมายเหตุ
1	ประเภทอาคาร	7,720,174.00	1.2970	10,013,065.68	
2	ประเภทงานทาง				
3	ประเภทงานชลประทาน				
4	ประเภทงานสะพานและท่อเหลี่ยม				
5	ประเภทงานป้ายโครงการ				
	เงื่อนไข				
	เงินล่วงหน้าจ่าย.....%				
	เงินประกันผลงาน.....%				
	ดอกเบี้ยเงินกู้.....6.....%				
	ค่าภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT)....7.....%				
สรุป	ราคาค่าก่อสร้างเป็นเงินทั้งสิ้น			10,013,065.68	
	คิดเป็นเงินประมาณ คิดเพียง			**10,000,000.00**	
	ตัวอักษร	**สิบล้านบาทถ้วน**			

ผนวก ก

หน่วยราชการและหมายเลขโทรศัพท์ในพื้นที่รับผิดชอบ

ที่	หน่วยงาน	หน.หน่วย	เบอร์โทร	หมายเหตุ
1	อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น ศูนย์รับขอร้องเรียนเรื่องช้าง	นายอนันต์ นพเวช	0810001166 0899271499	
2	หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติเขาหินขวาก	นายสมภพ ทรัพย์โสภา	0892511516	
3	หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติอ่างสีเสียด			
4	หน่วยป้องกันและรักษาป่า จบ.2(ทุ่งเบญจา)	นายสุรศักดิ์ ไชยชนะ	0861106553	
5	หน่วยพิทักษ์อุทยานและรักษาป่าที่ จบ.2(ขุนซ่อง)	นายเอกชัย แสนดี	0818649391	
6	ผช.หน.เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาใน (รับผิดชอบพื้นที่ เขาชะเมา-ต.พวา)	นายพิทักษ์ ยิ่งยง	0817237327	
7	จนท.เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว (รับผิดชอบพื้นที่เขาคิชฌกูฏ-จันทเขลม)	นายมาโนช รัตนตรัย	0927148810	
8	หน่วยพิทักษ์ป่าแก่งหางแมว 1	นายจำรัส สุขเจริญ	0890085624	
9	หน่วยพิทักษ์ป่าแก่งหางแมว 2	นายสมคิด มณี	0861418549	
10	หน่วยจัดการต้นน้ำเขาปอ	นายบุญเชิด แจ่มใส	0818496253	
11	องค์กรราษฎรอาสาพิทักษ์ป่าเขาป้อม	นายสมศักดิ์ ชัยมงคล ป้าพร	0861103706 0860561845	
12	นายอำเภอแก่งหางแมว	นายปกครอง บุญชูกุศล	0639035472	
13	ผู้กำกับ อ.แก่งหางแมว	พ.ต.อ.พรรษา โกศลานนท์		
14	นายก อบต.ขุนซ่อง	นายเดช จินโนรส	0819454322	
15	รอง นายก อบต.ขุนซ่อง	นายวัฒนา พวงเกษม	0817523482	

ที่	หน่วยงาน	หน.หน่วย	เบอร์โทร	หมายเหตุ
16	นายก ทต.พวา	นายทะนง เมธาวรางกูล	0818657577	
17	กำนัน ต.ขุนซ่อง	นายสมชาย โกมลวาทิน	0861410527	
18	ผอ.ศูนย์ผึ้ง อ.มะขาม	นายชยุท กฤดินนทแก้ว	0812959359	
19	รร.วัดขุนซ่อง	นายจินดา กงบุราณ	0817585916	ผอ.รร.
20	รร.โป่งเกตุ	นายพิทักษ์	0860903252	ผอ.รร.
21	สถานีควบคุมไฟป่า เขาคิชฌกูฏ (หินดาด)	นายณัฐวุฒิ ประยูรทอง นายนภัสกรณ์ ตาดม่วง	0817758722 0811718780	หน.ส่วน วิทยากร